

Anonymizovaná verze

Překlad C-879/19 - 1

Věc C-879/19

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

2. prosince 2019

Předkládající soud:

Sąd Najwyższy(Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

19. září 2019

Navrhovatel:

FORMAT Urządzenia i Montaż Przemysłowe

Odpůrce:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie

[OMISSIS] USNESENÍ

Dne 19 září 2019

Sąd Najwyższy (Nejvyšší soud) [OMISSIS]

[OMISSIS] [složení soudu]

ve věci návrhu FORMAT Urządzenia i Montaż Przemysłowe Sp. z o.o. ve Varšavě

proti Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Warszawie (Instituce sociálního zabezpečení, pracoviště I ve Varšavě) za účasti zúčastněného, UA

ohledně podléhání polským právním předpisům, pokud jde o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství,

[OMISSIS] [procesní údaje]

I. Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě článku 267 SFEU předkládá k rozhodnutí následující předběžná otázka:

Musí být pojem „osoba obvykle zaměstnaná na území dvou nebo více členských států“, obsažený v čl. 14 odst. 2 první větě nařízení Rady (ES) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství, ve znění vyplývajícím z nařízení Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 (Úř. věst. 1997, L 28, s. 1; Zvl. vyd. 05/03, s. 3), změněném nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 ze dne 18. prosince 2006 (Úř. věst. 2006, L 392, s. 1), vykládán v tom smyslu, že zahrnuje také osobu, která v rámci jedné smlouvy uzavřené s jedním zaměstnavatelem a v průběhu období, na které se vztahuje tato smlouva, vykonává svou činnost na území každého z nejméně dvou členských států, nikoliv současně nebo souběžně, ale v průběhu bezprostředně po sobě následujících několikaměsíčních období?

II. odročuje jednání.

ODŮVODNĚNÍ

Předmět otázky

Předběžná otázka předložená Soudnímu dvoru Evropské unie se týká výkladu pojmu „osoba obvykle zaměstnaná na území dvou nebo více členských států“, použitého v čl. 14 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství, ve znění změněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 (Úř. věst. 1997, L 28, s. 1; Zvl. vyd. 05/03, s. 3), se změnami zavedenými nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 ze dne 18. prosince 2006 (Úř. věst. 2006, L 392, s. 1) a nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 592/2008 ze dne 17. června 2008 (Úř. věst. 2008, L 177, s. 1) (dále jen „nařízení č. 1408/71“).

Tato otázka byla položena v souvislosti s právním sporem mezi společností Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe Sp. z o.o. (dále jen „společnost Format“), za účasti jednoho z jejích zaměstnanců, UA (dále jen „zúčastněný“), a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych (Instituce sociálního zabezpečení) (dále jen „ISZ“ nebo „důchodový orgán“), ohledně podléhání polským právním předpisům, pokud jde o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství.

Právní rámec

Článek 1 písm. h) nařízení č. 1408/71 stanoví, že pro účely tohoto nařízení se „bydlištěm“ rozumí obvyklé bydliště.

Článek 13 nařízení č. 1408/71, nadepsaný „Obecná pravidla“, obsažený v hlavě II, nadepsané „Určení použitelných právních předpisů“, uvádí:

„1. S výhradou článků 14c a 14f podléhají osoby, na které se vztahuje toto nařízení, pouze právním předpisům jediného státu. Tyto právní předpisy se určují v souladu s touto hlavou.

2. S výhradou článků 14 až 17:

a) osoba zaměstnaná na území jednoho členského státu podléhá právním předpisům uvedeného státu, i když má bydliště na území jiného členského státu nebo i když podnik nebo zaměstnavatel, který ji zaměstnává, má sídlo nebo místo podnikání na území jiného členského státu;

[...]

f) osoba, která již nadále nepodléhá právním předpisům členského státu, aniž by se na ni začaly vztahovat právní předpisy jiného členského státu v souladu s pravidly stanovenými ve výše uvedených písmenech nebo v souladu s jednou z výjimek nebo zvláštních pravidel stanovených v článcích 14 až 17, podléhá právním předpisům členského státu, na jehož území má bydliště, v souladu pouze s ustanoveními uvedených právních předpisů“.

Článek 14 nařízení č. 1408/71, nadepsaný „Zvláštní pravidla pro jiné osoby než námořníky vykonávající závislou činnost“, uvádí:

„Pravidlo uvedené v čl. 13 odst. 2 písm. a) se použije s výhradou těchto výjimek a zvláštností:

1) a) osoba zaměstnaná na území členského státu podnikem, pro nějž obvykle pracuje, která je vyslána tímto podnikem na území jiného členského státu, aby tam pro něj vykonala práci, nadále podléhá právním předpisům prvního členského státu za předpokladu, že očekávané trvání této práce nepřekračuje 12 měsíců a že není vyslána, aby nahradila jinou osobu, které skončila doba jejího vyslání;

[...]

2) Osoba obvykle zaměstnaná na území dvou nebo více členských států podléhá právním předpisům určeným takto:

a) osoba patřící mezi zaměstnance, již cestují nebo létají, která je zaměstnancem podniku, jenž na cizí nebo na vlastní účet provozuje mezinárodní přepravu cestujících nebo zboží po železnici, silnici, ve vzduchu nebo po vnitrozemských vodních cestách a má sídlo nebo místo podnikání na území členského státu, podléhá právním předpisům posledně uvedeného státu, s těmito výjimkami [...]

- b) osoba jiná než uvedená v písmenu a) podléhá
- i) právním předpisům členského státu, na jehož území má bydliště, vykonávali svou činnost částečně na uvedeném území, nebo pracuje-li pro několik podniků nebo zaměstnavatelů, kteří mají sídlo nebo místo podnikání na území různých členských států;
- ii) právním předpisům členského státu, na jehož území má podnik nebo zaměstnavatel, pro které pracuje, sídlo nebo místo podnikání, nemá-li bydliště na území žádného členského státu, kde vykonává svou činnost”.

Článek 12a (5) odst. 4 nařízení Rady (EHS) č. 574/72 ze dne 21 března 1972, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení č. 1408/71, ve znění změněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 (Úř. věst. 1997, L 28, s. 1; Zvl. vyd. 05/03, s. 3), se změnami zavedenými nařízením Komise (ES) č. 311/2007 (Úř. věst. 2007, L 82, s. 6) a nařízením Komise (ES) č. 120/2009 ze dne 9 února 2009 (Úř. věst. 2009, L 39 s. 29) (dále jen: „nařízení č. 574/72”), nadepsaný „Pravidla použitelná pro osoby uvedené v čl. 14 odst. 2 a 3, čl. 14a odst. 2 až 4 a článku 14c nařízení, které jsou obvykle zaměstnány nebo vykonávají samostatnou výdělečnou činnost na území dvou nebo více členských států” uvádí:

„Pro účely čl. 14 odst. 2 a 3, čl. 14a odst. 2 až 4 a článku 14c nařízení se použijí tato pravidla:

[...]

4. a) Pokud v souladu s čl. 14 bodem [odst.] 2 písm. b) bodem ii) nařízení zaměstnaná osoba, která nemá bydliště na území žádného členského státu, ve kterém vykonává svou činnost, podléhá právním předpisům členského státu, na jehož území má sídlo nebo místo podnikání podnik nebo jednotlivce ji zaměstnávající, vydá instituce určená příslušným úřadem posledně uvedeného členského státu zaměstnané osobě potvrzení uvádějící, že podléhá jeho právním předpisům, a zašle jeho kopii instituci určené příslušným úřadem jakéhokoli jiného členského státu,

- i) na jehož území zaměstnaná osoba vykonává část své činnosti,
- ii) na jehož území má zaměstnaná osoba bydliště;
- b) „ustavení odst. 2 písm. b) se použijí obdobně“.

Skutkové okolnosti, předmět sporu a soudní řízení

1. ISZ rozhodnutím ze dne 13 února 2008 vydaným na základě čl. 14 odst. 1 písm. a) a čl. 14 odst. 2 písm. b) nařízení č. 1408/71 odmítl vydat osvědčení na formuláři E 101 pro zúčastněného UA, zaměstnance společnosti Format, které by potvrdovalo, že ode dne 23 prosince 2017 do dne 31. prosince 2009 podléhá polskému systému sociálního zabezpečení z titulu výkonu práce na území jiných (než Polsko) členských států Evropské unie.

2. Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský soud ve Varšavě, Polsko) rozsudkem ze dne 11 dubna 2011 zamítl žalobu společnosti Format a zúčastněného proti výše uvedenému rozhodnutí důchodového orgánu.
3. Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský soud ve Varšavě) konstatoval, že zaměstnavatelem zúčastněného je společnost Format, která má sídlo v Polsku, zúčastněný má bydliště v Polsku a v období od 5 listopadu 2007 do 6. ledna 2008 pracoval ve Velké Británii a od 7. ledna 2008 do dnešního dne pracuje ve Francii. UA vykonával práci v obou členských státech na základě jedné pracovní smlouvy ze dne 20. října 2006 na dobu určitou do 31. prosince 2009.
4. Dle posouzení Sądu Okręgowego w Warszawie (Krajský soud ve Varšavě) se v projednávané věci nepoužije čl. 14 odst. 2 písm. b) nařízení č. 1408/71, jelikož se toto ustanovení týká výhradně osob, které ve stejné době pracují pro jednoho zaměstnavatele ve více členských státech; zúčastněný není osobou obvykle zaměstnanou na území dvou nebo více členských států ve smyslu čl. 14. odst. 2 písm. b) nařízení. Toto ustanovení se totiž týká osob nevyjmenovaných v čl. 14. odst. 2. písm. a), jejichž vlastností je častý pohyb mezi územími členských států v rámci výkonu pracovních povinností. Zatímco zúčastněný vykonával práci trvale ve Velké Británii a následně ve Francii.
5. Sąd Okręgowy (Krajský soud) konstatoval, že zúčastněný v rámci pracovní smlouvy uzavřené se společností Format nebyl „obvykle zaměstnán“ na území dvou nebo více členských států, ale vykonával práci po dobu několika měsíců na území jednoho členského státu, a proto se v jeho případě použije čl. 13 odst. 2a nařízení č. 1408/71.
6. Sąd Apelacyjny w Warszawie (Odvolací soud ve Varšavě, Polsko) rozsudkem ze dne 23. ledna 2018 zamítl odvolání společnosti Format proti výše uvedenému rozsudku soudu prvního stupně.
7. Ve vztahu k výkladu pojmu „osoba obvykle zaměstnaná na území dvou nebo více členských států“, Sąd Apelacyjny (Odvolací soud) odkázal na rozsudek Sądu Najwyższego (Nejvyšší soud) ze dne 5. listopadu 2009, II UK 99/09 a konstatoval, že ustanovení čl. 14 odst. 2 písm. b) bodu ii nařízení se týká osoby zaměstnané jedním zaměstnavatelem, který vyvíjí činnost na území více než jednoho členského státu a v těchto státech je vykonávána práce, přičemž nezbytnou podmínkou je, aby místo bydliště zaměstnance nebylo shodné s místem výkonu jeho práce. Soud dospěl k závěru, že toto ustanovení se týká zaměstnání souvisejícího s mnoha krátkodobými pobyty v několika členských státech. Pojmem „osoba obvykle zaměstnaná na území dvou nebo více členských států“ je tedy míněna osoba, která ve stejné době v mnoha členských státech pracuje pro jednoho zaměstnavatele, který vyvíjí činnost v několika členských státech; „význam má tedy výkon práce v různých členských státech ve stejné době (tedy současně)“.

8. Následně Sąd Apelacyjny (Odvolací soud) odkázal na rozsudek SDEU ze dne 4. října 2012, C-115/11, Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe Sp. z o.o. v. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, EU:C:2012:606, a konstatoval, že „z osobní působnosti určené ustanovením čl. 14 odst. 2 nařízení je vyloučen závěr, že výkon zaměstnanecké práce na území pouze jednoho členského státu je obvyklou situací zúčastněné osoby, což znamená závěr *ad casum*“. Podle Sądu Apelacyjnego (Odvolací soud) v tomto pojmu nejsou zahrnuty situace, kdy výkon zaměstnanecké práce na území pouze jednoho členského státu je obvyklou situací zúčastněného.
9. Dle posouzení Sądu Apelacyjnego (Odvolacího soudu) obvyklou situací pro UA byl výkon práce na území jednoho členského státu. S ohledem na délku pracovního období v jednom členském státě (po několika měsících ve Velké Británii a ve Francii) spolu s povahou jeho práce (stavební práce) a profilem činnosti společnosti Format (provádění staveb v několika členských státech) nevznikají obtíže při určení příslušných právních předpisů podle obecné zásady.
10. Proti výše uvedenému rozsudku Sądu Apelacyjnego (Odvolací soud) společnost Format podala u Sądu Najwyższego (Nejvyšší soud) kasační stížnost, přičemž namítá porušení čl. 14 odst. 2 písm. b) bodu (ii) nařízení č. 1408/71 a čl. 12a odst. 4 nařízení č. 574/72 a současně navrhuje předložení SDEU předběžné otázky s následujícím obsahem: Zda jsou splněny podmínky stanovené v čl. 14. odst. 2 písm. b) nařízení č. 1408/71 za situace, kdy zaměstnanec podniku s registrovaným sídlem v jednom členském státě vykonává práci na základě jedné pracovní smlouvy s tímto zaměstnavatelem/podnikem střídavě na staveništích (v pobočkách, odštěpných závodech, provozovnách) na území alespoň dvou jiných členských států, na jejichž území nemá místo bydliště, pro uplatnění právních předpisů prvně uvedeného státu v průběhu trvání smlouvy.

K předběžné otázce

11. Při projednávání kasační stížnosti společnosti Format Sądem Najwyższym (Nejvyšší soud) vznikly pochybnosti ohledně výkladu čl. 14. odst. 2 nařízení č. 1408/71, pokud jde o pojem „osoba obvykle zaměstnaná na území dvou nebo více členských států“ použitý v tomto ustanovení. Sąd Najwyższy (Nejvyšší soud) předkládá SDEU tuto právní otázku za účelem zjištění, zda výklad čl. 14. odst. 2 nařízení č. 1408/71 je třeba provést tím způsobem, že za takových okolností, o jaké se jedná ve věci projednávané Sądem Najwyższym (Nejvyšší soud), osoba, která na základě jedné smlouvy vykonává práci, pro kterou je jako místo výkonu práce určeno území několika členských států, pracuje v období účinnosti smlouvy na území každého z těchto členských států a to nikoliv současně nebo souběžně, ale v době dvou následujících na sebe navazujících několikaměsíčních období, může být zahrnuta pod pojem „osoba obvykle zaměstnaná na území dvou nebo více členských států“ ve smyslu tohoto ustanovení.

12. Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku ze dne 4 října 2012, C-115/11, Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe Sp. z o.o. v. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, EU:C:2012:606, konstatoval, že čl. 14 odst. 2 písm. b) nařízení č. 1408/71 musí být vykládán v tom smyslu, že za takových okolností jako ve věci v původním řízení nemůže osoba, která na základě po sobě jdoucích pracovních smluv uvádějících jako místo výkonu práce území více členských států po dobu platnosti každé z těchto smluv ve skutečnosti pracuje pouze na území jednoho z těchto států, spadat pod pojem „osoba obvykle zaměstnaná na území dvou nebo více členských států“ ve smyslu tohoto ustanovení.
13. Podle názoru Sądu Najwyższego (Nejvyšší soud) se okolnosti projednávané věci různí od okolností věci, ve které Sąd Apelacyjny w Warszawie (Odvolací soud ve Varšavě) položil předběžnou otázku, o které SDEU rozhodoval ve věci C-115/11. V první řadě zúčastněný vykonával práci na území dvou členských států na základě jedné pracovní smlouvy, zatímco W. Kita vykonával práci v několika členských státech na základě různých pracovních smluv; zadruhé zúčastněný vykonával práci na území několika členských států v období účinnosti jedné smlouvy ve dvou bezprostředně na sebe navazujících obdobích, zatímco W. Kita pracoval ve skutečnosti v období účinnosti každé ze smluv v jednom období výhradně na území jednoho z těchto států.
14. Ve výsledku rozsudek SDEU ze dne 4 října 2012, C-115/11, neodstraňuje pochybnosti výše popsané v bodě 11 ohledně výkladu čl. 14 odst. 2 nařízení č. 1408/71 ve světle okolností této věci. I nadále je totiž nejasné, zda pod pojem „osoba obvykle zaměstnaná na území dvou nebo více členských států“ ve smyslu čl. 14 odst. 2 nařízení č. 1408/71 „spadají kromě zaměstnanců vykonávajících souběžně zaměstnání na území více než jednoho členského státu i ti zaměstnanci, kteří jsou [...] povinni vykonávat práci ve více členských státech, aniž tato práce musí být vykonávána ve více členských státech zároveň nebo téměř současně. (viz rozsudek ze dne 4 října 2012, C-115/12, bod 35).
15. Při zohlednění okolností projednávané věci je zejména sporné, zda pojem „osoba obvykle zaměstnaná na území dvou nebo více členských států“ zahrnuje výhradně osoby, které na základě a v období účinnosti jedné pracovní smlouvy „ve stejné době nebo téměř současným způsobem“ pracují „sbíhajícím se způsobem“ na území více než jednoho členského státu, nebo i osoby, které na základě a v době účinnosti jedné pracovní smlouvy vykonávají práci v po sobě následujících obdobích postupně (střídavě) v několika členských státech.
16. V souvislosti s tím je zapotřebí vzít v úvahu, že z bodu 19 rozsudku SD ze dne 12. července 1973, 13/73, Anciens Etablissements D. Angenieux fils aîné a Caisse primaire centrale d'assurance maladie de la région parisienne v. Willy Hakenberg, Recueil, s. 935, patrně vyplývá, že se pojem „osoba obvykle zaměstnaná“ vztahuje na osobu, která setrvává v soudržném a trvalém pracovněprávním vztahu, který současně nebo v rámci po sobě jdoucích období zahrnuje území několika členských států, nicméně nezahrnuje osobu, která v určitém období vykonává na základě pracovní smlouvy skutečně zaměstnání v jednom členském státě a

následně v následujícím roce na základě jiné pracovní smlouvy vykonává práci v jiném členském státě. Ve světle tohoto rozsudku je obvyklé zaměstnání chápáno široce jako výkon práce „současně nebo v rámci po sobě jdoucích období“ v několika členských státech.

17. S tímto stanoviskem je shodný názor Sądu Najwyższego (Nejvyšší soud), který v rozsudku ze dne 3 dubna 2019 ve věci II UK 576/17 na základě návrhu společnosti Format proti ISZ za účasti zúčastněného T. K. o vydání osvědčení na formuláři E101 konstatoval, že „z výkladu provedeného v rozsudku SDEU ze dne 4. října 2012, C-115/11 [...], nevyplývá závěr, že čl. 14 odst. 2 nařízení [...] č. 1408/71 nezahrnuje (také) osobu, která v rámci jedné pracovní smlouvy je povinna vykonávat práci trvale v několika členských státech (práci, která je charakteristická po sobě následujícím nebo střídavým výkonem pracovních povinností ve více než jednom členském státě)“.
- [18]. V případě výše uvedeného výkladu (body 16 a 17) pojmu „osoba obvykle zaměstnaná“ ve smyslu čl. 14 odst. 2 nařízení č. 1408/71 by Sąd Najwyższy (Nejvyšší soud) měl vyhovět kasační stížnosti společnosti Format, která je založena na analogickém základu, a to, že uvedený pojem je třeba chápat tím způsobem, že zahrnuje také osoby, které vykonávají práci na základě jedné pracovní smlouvy se zaměstnavatelem/podnikatelem střídavě (postupně) na stavbách (v pobočkách, odštěpných závodech, provozovnách) na územích nejméně dvou různých členských států“.
- [19]. Odlišný výklad, než výklad uvedený v bodech 16 a 17, pojmu „osoba obvykle zaměstnaná na území dvou nebo více členských států“ poskytl Sąd Najwyższy (Nejvyšší soud) v rozsudku ze dne 17 října 2018 ve věci II UK 305/17 na základě návrhu společnosti Format proti ISZ za účasti zúčastněné J. O. ohledně podléhání polským právním předpisům, pokud jde o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství, ve kterém konstatoval, že čl. 14 odst. 2 nařízení č. 1408/71 „může být uplatněno pouze na zaměstnance, pro které ‚obvyklou‘ situací je výkon práce na území dvou nebo více členských států, tedy tato práce by měla být vykonávána současně, nikoliv postupně, po delší dobu na území jednotlivých členských států, jelikož v tomto případě zaměstnanec vykonává práci ‚obvykle‘ na území pouze jednoho členského státu, přestože tento stát se občas mění“.
- [20]. Při tomto výkladu popsaném v bodě 17 by kasační stížnost měla být zamítnuta.
- [21]. Sąd Najwyższy (Nejvyšší soud), který předkládá tuto právní otázku SDEU také z toho důvodu, aby se v Polsku neustálila judikatura v rozporu se zásadami unijního práva (viz rozsudky ze dne 15. září 2005, C-495/03, Intermodal Transports, EU:C:2005:552, bod 38, a ze dne 12. června 2008, C-458/06, Gourmet Classic, EU:C:2008:338, bod 32), se přiklání k výkladu čl. 14. odst. 2 nařízení č. 1408/71 navrženému v rozsudku ze dne 17 října 2018 ve věci II UK 305/17.

PRACOVNÍ DOKUMENT